

Kako okrepiti družbeni razvoj gradbeništva

[31.08.2021](#) 05:00

V tujini sindikati in delodajalci uredijo ključne družbene dogovore, s katerimi pravično razdelijo pravice, obveznosti in odgovornosti.

[Valentina Kuzma](#)

Socialna partnerja Zbornica gradbeništva in industrije gradbenega materiala pri GZS in Sindikat delavcev gradbene dejavnosti Slovenije predlagata prek [pobude SUSODCO](#) (Support Of Social Dialogue For An Effective Future Construction ali podpora socialnemu dialogu za učinkovitost gradbenega sektorja v prihodnosti), ki jo podpira direktorat evropske komisije za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje, zgraditev vrhunske prihodnosti. Kako?

V gradbeništvu se po dobrih praksah iz tujine zgledujemo predvsem zato, ker dobre rešitve temeljijo na usklajenem nacionalnem dogovoru in njegovem premišljenem uresničevanju. Družbeno dogovarjanje oziroma vodenje socialnega dialoga na državni ravni v gospodarski dejavnosti pomeni, da med stranema z nasprotnimi interesi vzpostavimo kakovosten in učinkovit pogajalski proces.

Urejene socialne razmere – manj nesreč in bolezni

Pogajalske spretnosti in moč argumentov izluščijo srčiko rešitve problema, za katerega se je pogajanje začelo in je del širšega kolektivnega dogovarjanja. To izvriže pretehtane odločitve, sprejemljiv družbeni dogovor s skupnimi potrebami in interesi obeh strani. Urejene socialne razmere v gradbeništvu so tesno povezane s privlačnostjo te dejavnosti. Ta se izrazi v zadržanju zaposlenih v gradbenih podjetjih, privabljanju novih moči, vpisom mladih v izobraževalne programe in starejših, ki se odločijo za prekvalifikacijo.

V okoljih z urejenimi socialnimi razmerami v podjetjih je manj delovnih nesreč in poškodb, delež smrtnih primerov je manjši, manj je obolenj, pripadnost je večja, produktivnost višja. Dobro in uspešno družbeno dogovarjanje se zrcali v podobah gradbenih podjetij in zadovoljstvu ter življenjskem standardu njihovih zaposlenih.

Od zakona do internih aktov

Družbeno dogovarjanje se v temelju izrazi prek zakona o delovnih razmerjih. Tega nadgrajujejo še kolektivne pogodbe in interni akti delodajalcev. Kolektivne pogodbe lahko glede na specifično gospodarsko dejavnost podrobneje opredelijo medsebojne pravice, obveznosti in odgovornosti ter pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev in delodajalcev v skladu z zakoni. Po domače povedano, določajo bonuse in maluse vseh zaposlenih v dejavnosti. Za velik del družb, registriranih z osnovno dejavnostjo področja F – gradbeništvo (41, 42, 43), v Sloveniji velja kolektivna pogodba za gradbene dejavnosti (KPGD). Vsa podjetja je žal niso dolžna spoštovati. Danes je KPGD pomemben instrument, ki opredeljuje temeljne pogoje za delovanje in poslovanje.

Nastavki za paritetni sklad

Nastavke predlagane rešitve za gradbeno dejavnost nam je uspelo vnesti že leta 2015 s 111. členom, ki dopušča možnost ustanovitve sektorske neprofitne organizacije – fundacije za izboljšanje zaposlitvenih možnosti. V tujini se uporablja izraz socialni paritetni sklad za gradbeno dejavnost. Paritetni zato, ker jih soupravljajo predstavniki delodajalcev in delojemalcev.

Po večletnem proučevanju dobrih praks v razvitih državah Evrope smo se prepričali, da je omenjeni sklad najboljši in najnaprednejši model za dobro poslovanje gospodarske panoge. Paritetne sklade smo na Gospodarski zbornici Slovenije še posebej proučevali za gradbeno dejavnost, ki verjetno najbolj potrebuje izboljšanje socialnih razmer in medijske podobe.

V Nemčiji že od konca 19. stoletja

Te soupravljane organizacije smo predstavljali na različnih stanovskih dogodkih in odločevalce pozivali k razvoju nacionalnega političnega okvira in instrumentov, s katerimi bi se nacionalni socialni partnerji gradbene dejavnosti lahko pogajali in razvili nacionalni paritetni socialni sklad. Dokazali smo, da se je v mnogo državah srednje in vzhodne Evrope nacionalni sistem industrijskih odnosov na ravni dejavnosti v preteklosti poslabšal prav zaradi različnih socialnih in ekonomskih dejavnikov. Zakonodajalci in vlade tega dela Evrope ne zaupajo nacionalnim socialnim partnerjem na ravni dejavnosti, zato ni pravega sodelovanja pri oblikovanju trga dela.

Vendar v razvitem delu Evrope paritetni skladi delujejo že desetletja, v Nemčiji od leta 1888. Njihova dodana vrednost za podjetja in delavce je velika, zato pozitivno prispevajo k trajnostnemu trgu dela. Z družbenim bipartitnim kolektivnim dogovarjanjem so v državah zahodne Evrope (pred nekaj leti celo v Romuniji) vzpostavili socialne paritetne sklade, ki jih ob podpori države skupaj upravljajo delodajalci in delojemalci. Izkušnje kažejo, da je današnje in prihodnje izzive gradbene industrije mogoče reševati le, če so socialni partnerji vključeni v odločanje in so sposobni doseči soglasje. Zato sklenejo kolektivne pogodbe, ustanovijo paritetne sklade in uresničujejo druge medsebojne dogovore. Za učinkovit in uspešen postopek prilagajanja dejavnosti zdajšnjim in prihodnjim izzivom bi morali biti nacionalni socialni partnerji gradbene dejavnosti sposobni sklepati (zavezujoče) kolektivne pogodbe in ustanoviti avtonomne paritetne socialne sklade, ki jih financirajo in upravljajo socialni partnerji sami.

Koristi za ljudi in podjetja

Socialni partnerji smo najprimernejši za prepoznavanje kratkoročnih in dolgoročnih potreb na trgu dela, tako za delavce kot podjetja. Predlagani paritetni sklad bi v Sloveniji pomagal izboljšati in urediti socialne razmere v gradbeništvu. Preprečil bi lahko del dela na črno, izločil nelojalno konkurenco, zmanjšal negativne učinke velikih nihanj obsega del (kampanjsko zaposlovanje, odpuščanje, insolventnost podjetij). Pripomogel bi tudi k manj nesrečam in poškodbam pri delu. Za vse zaposlene s kvalifikacijami na lestvici od prve do pete ravni po Slovenskem ogrodju kvalifikacij (SOK) bi zahteval določeno obvezno število učnih ur v koledarskem letu. Iz sklada bi se podjetjem izplačevala nadomestila za izpad prihodkov ob slabem vremenu, zaposleni bi podobno prejeli nadomestilo za izpad variabilnega dela mesečnih prihodkov.

Prva kolektivna pogodba gradbene dejavnosti v Sloveniji

Foto: Shutterstock

Letos mineva 84 let od podpisa »prve kolektivne pogodbe za gradbene dejavnosti«, ki je urejala delovne razmere stavbnega delavstva v Dravski banovini. Obsegala je določila o mezdah, zaslužkih, odtegljajih, mezdnih razredih, mezdnih tarifah, akordih, delavskih zaupnikih, sprejemanju in odpuščanju delavcev, učencih, postopkih pri pomanjkanju dela, boleznih in drugih zadržkih pri delu, zdravstvenih in higienskih predpisih, delavskih kuhinjah, redu in nadzorstvu na stavbi, priznanjih in kaznih. Gradbeni delavci in njihovi delodajalci so se med prvimi v Sloveniji zavedali, da je pomembno urediti temeljne pravice delavcev v panogi, saj se le tako lahko ustvarijo osnovni pogoji za delo.

Paritetni sklad bi zaščitil podjetja in zaposlene, pozitivne učinke paritetnega sklada za gradbene dejavnosti predstavljamo deležnikom in odločevalcem že od leta 2011. Slovenski delodajalec bi lahko pozneje ob predhodni spremembi sistema plačevanja prispevkov na sklad prenesel tudi izplačila bolniške in pokojninskih prispevkov, kot je to praksa nekaterih skladov v tujini. Njegove prednosti bi takoj finančno občutila podjetja, ki poslujejo v tujini. Te družbe morajo za napotene gradbene delavce vsak mesec obvezno vplačevati v tuj paritetni sklad, saj v Sloveniji nimamo enakovredne organizacije.

Zato stopimo skupaj in omogočimo ustanovitev paritetnega sklada za gradbene dejavnosti. Podprite naš skupni cilj – zGRADIMO vrhunsko prihodnost.

Valentina Kuzma je samostojna svetovalka pri Zbornici gradbeništva in industrije gradbenega materiala pri GZS.